

Reforma Vojske Srbije i Crne Gore

Jul 2004.

pukovnik Branko Andrić, Uprava za organizaciju, mobilizaciju i vojnu obavezu GŠ VSCG

Ključne reči: vojska, reforma, odbrana, srbija, crna gora, bezbednost

Citiranje: Andrić, B. 2004. *Reforma Vojske Srbije i Crne Gore*. [e-book] Beograd: Centar za civilno-vojne odnose.

Reforma sistema odbrane podrazumeva ustavne, zakonske i organizacione promene. Sveukupnošću tih promena, na bazi nacionalne strategije, definiše se organizaciona struktura i utvrđuju se odnosi i nadležnosti u sistemu odbrane u sklopu jedinstvenog funkcionisanja sektora bezbednosti države.

Sistem odbrane je sastavni deo odnosno, podsystem sistema bezbednosti, organizovan u skladu sa Ustavom i zakonima, kojim se štite vitalni interesi države i građana. Savremeni sistem odbrane mora imati preventivne kapacitete (otkrivanje, otklanjanje, odvracanje...) kojima bi trebalo da utiče na potencijalne nosioce ugrožavanja njene bezbednosti. Na taj način se ostvaruje jedna od osnovnih funkcija sistema odbrane.

U osnovnoj zamisli o reformi Vojske Srbije i Crne Gore, polazi se od opredeljenja da se odbrana organizuje i u praksi ostvaruje kao jedinstven sistem integrisan sa ostalim institucijama državne zajednice. Krajnji produkt reformi bio bi sistem koji ne predstavlja preveliko opterećenje za ekonomiju države i koji je sposoban za integracije u međunarodni sistem bezbednosti.

1

Cilj reforme Vojske

Osnovni cilj je stvoriti Vojsku koja će biti u stanju da, u sadejstvu sa ostalim snagama sektora bezbednosti i sistema odbrane Srbije i Crne Gore, ostvari Ustavnom poveljom utvrđeni zadatak, da se uključi u međunarodne (evroatlantske) integracije i da efikasno reaguje na bezbednosne rizike i pretnje uz podršku civilnim vlastima. Osnovno opredeljenje za reformu Vojske je sledeće:

- integracije u Evropske regionalne bezbednosne strukture, prvenstveno u Partnerstvo za mir,
- organizacija Vojske prema standardima evropskih zemalja i budućih partnera,
- osposobljavanje specijalnih i drugih jedinica za učešće u protivterorističkim operacijama,
- osposobljavanje pojedinih sastava Vojske za učešće u međunarodnim mirovnim i humanitarnim operacijama,
- modernizacija Vojske,
- profesionalizacija kadra i
- civilna i demokratska kontrola vojske.

Nerealno je očekivati da se iz godišnjeg budžeta mogu finansirati troškovi reforme. Za tu namenu potrebno je oformiti poseban Fond za reformu, a upravljanje njime bio bi dugoročni državni

zadatak. Na taj način rasteretilo bi se redovno finansiranje Vojske, čime bi se stvorili uslovi za njeno normalno i stabilno funkcionisanje u dužem periodu. Iz sredstava Fonda finansirali bi se troškovi reforme i organizacijskih promena po ranije utvrđenim prioritetima.

Misije i zadaci Vojske

Na osnovu potencijalnih bezbednosnih izazova, rizika i pretnji, stanja u okruženju i Državnoj zajednici, opredeljenja za integracije, procene mogućnosti i potreba Državne zajednice u oblasti odbrane, utvrđene su misije, zadaci i vizije nove organizacije Vojske. Osnovna misija Vojske propisana je članom 55. Ustavne povelje ("Zadatak Vojske je odbrana Srbije i Crne Gore, u skladu sa Ustavnom poveljom i principima međunarodnog prava koji regulišu upotrebu sile"). Uvažavajući strana iskustva i standarde, Nacrtom Strategije odbrane, kao misije definisano je i: angažovanje Vojske u izgradnji i očuvanju mira u svetu i podrška civilnim vlastima i stanovništvu, u skladu sa zakonom.

Na osnovu misija utvrđeni su zadaci Vojske:

- odvrćanje od oružanog ugrožavanja i drugih vojnih izazova, rizika i pretnji;
- odbrana teritorije, vazdušnog prostora i akvatorije;
- učesće u međunarodnoj vojnoj saradnji i mirovnim operacijama pod okriljem OUN i sistema kolektivne bezbednosti,
- pružanje pomoći civilnim vlastima i stanovništvu u situacijama kada su ugroženi ljudski životi, životna sredina i materijalna dobra.

Utvrđeni zadaci Vojske nameću cilj reforme Vojske, a to je da se izgradi efikasna, finansijski prihvatljiva Vojska, opremljena i osposobljena da realizuje navedene zadatke. Da bi se realizovao postavljeni cilj neophodno je:

- organizovati i pripremiti deo profesionalnih mirnodopskih jedinica u visokom stepenu borbene gotovosti;
- organizovati dovoljne snage za odvrćanje i odbranu Državne zajednice koje će biti mobilne i sposobne za izvođenje borbenih dejstava u svim uslovima;
- pripremiti deo jedinica za učestvovanje u mirovnim misijama i operacijama u skladu sa Poveljom OUN i
- osposobiti snage da učestvuju u spasavanju civilnog stanovništva.

U današnjem vremenu, veliki, a često i presudan značaj za ostvarivanje efikasnosti i pobeđe u eventualnom sukobu ima kvalitet naoružanja i vojne opreme. Vojska Srbije i Crne Gore opremljena je relativno zastarelim naoružanjem i vojnom opremom i hitno su joj potrebna savremenija sredstva za uspešno izvršavanje namenskih zadataka.

Postojeća organizacija Vojske stvarana je i izgrađivana u znatno drugačijim uslovima od današnjih. Uspostavljena je 1992.godine, nakon konstituisanja SR Jugoslavije i transformacije bivše JNA i teritorijalne odbrane u Vojsku Jugoslavije, a potom u Vojsku Srbije i Crne Gore i odgovarajuće subjekte i snage civilne odbrane. U proteklih 12 godina, i pored brojnih problema, uspostavljena organizacija je omogućavala izvršenje funkcije odbrane zemlje, ali uz velika naprezanja i znatne

materijalne i ljudske gubitke, posebno u toku oružane intervencije NATO. Ovakav trend doveo je do umnožavanja problema u funkcionisanju Vojske, među kojima su najznačajniji:

- nepostojanje adekvatne normativne i doktrinarne regulative,
- razgraničenje funkcija između MO i GŠ nije materijalizovano kroz jedinstvene organizacijske promene,
- nije uspostavljen sistem logistike,
- materijalne rezerve su svedene na kritičan nivo popune,
- zbog nepovoljnog materijalnog položaja profesionalnih pripadnika veliki je odliv mlađeg kadra,
- sistem školovanja je neracionalan.

Navedeni problemi i slabosti u funkcionisanju Vojske, uz uvažavanje suštine procesa novog evroatlantskog bezbednosnog okruženja, u kome dominira sveobuhvatni pristup bezbednosti i stabilnosti, nameću zahtev za nalaženje novih rešenja u organizovanju Vojske. Zato je neophodno ustanoviti reformski okvir, odnosno usvojiti novu zakonsko-normativnu regulativu i na bazi Strategije odbrane utvrditi odnose i nadležnosti u sistemu odbrane.

Faze reforme Vojske

Planovi reforme i organizacijskih promena su bazirani na odredbama Ustavne povelje, Zakona za sprovođenje Ustavne povelje, nacrtu Strategije odbrane i drugih normativnih dokumenata i naređenja Vrhovnog saveta odbrane i Ministarstva odbrane SCG.

Predviđeno je da se organizacijske promene u Vojsci realizuju u tri faze:

- I. Prva faza (2003. do 2004.godine) obuhvata: usvajanje normativnih dokumenata, reorganizovanje Generalštaba i racionalizovanje organizacije Vojske na operativnom i taktičkom nivou. U okviru tih promena rasformiraće se jedinice i ustanove koje nemaju adekvatnu namenu i opremu, a preformiranjima i dislokacijama poboljšaće se popuna i opremljenost i povećati borbena efikasnost Vojske. Takođe, u prvoj fazi smo planirali intenzivnije učešće u međunarodnim mirovnim misijama i zajedničkim vežbama sa zemljama u regionu.
- II. Druga faza (2005. do 2006.godine) obuhvata dalje organizacijske promene na operativnom i taktičkom nivou. Akcenat je na stvaranju konture modularnog principa organizovanja sa bataljonima-divizionima-eskadrilama kao osnovom organizacije Vojske. Karakteristika ove faze je konačno prenošenje nadležnosti obezbeđenja državne granice, formiranje i opremanje jedinica za učešće u mirovnim misijama, nastavak organizovanja zajedničkih vežbi sa stranim oružanim snagama, nastavak učešća u mirovnim misijama, nastavak školovanja i usavršavanja kadra u inostranstvu, sprovođenje socijalnog programa, realizacija odluke o transformaciji vojnodohodavnih ustanova, definisanje programa razvoja i opremanja savremenim naoružanjem i vojnom opremom (iz sopstvene proizvodnje i kooperacije sa inostranstvom).
- III. Treća faza (2007. do 2010. godine) podrazumeva potpuno usklađivanje organizacije sa usvojenim standardima. U ovoj fazi će se konačno rešiti status Državne zajednice i stvoriće se

uslovi za završetak prvog ciklusa organizacijskih promena i realizaciju projekta profesionalizacije i tehničke modernizacije Vojske.

Prva faza organizacijskih promena je u toku, a njihov obim i značaj može se ilustrovati sledećim podacima:

- rasformira se 21 jedinica ranga puk-brigada i preformira se 26 jedinica ranga puk-brigada.
- formacijsko brojno stanje VSCG smanjiće se za oko 11 000 formacijskih mesta, u miru i za oko 82 000 formacijskih mesta, u ratu
- napuštaju se četiri garnizonska mesta: Knjaževac, Ćuprija, Prijepolje i Smederevska Palanka,
- Iz upotrebe se povlači:

Tenkova T-55	131 kom.
Oklopnih transportera OTM-60	145 kom.
Haubica 105mm	108 kom.
Haubica 155mm M1	36 kom.
Topova 130mm M 46	36 kom.
TH 152mm D 20	18 kom.
VBR 128mm M63/94	6 kom.
POT T-12	138 kom.
SO 90mm M 36	108 kom.
LRSP 9P 133	12 kom.
PAT 20/3	1774 kom.
PAT 20/1	929 kom.
Minobacač kal. 60,82 i 120mm	600 kom.
Pešadijskog naoružanja	60 000 kom.

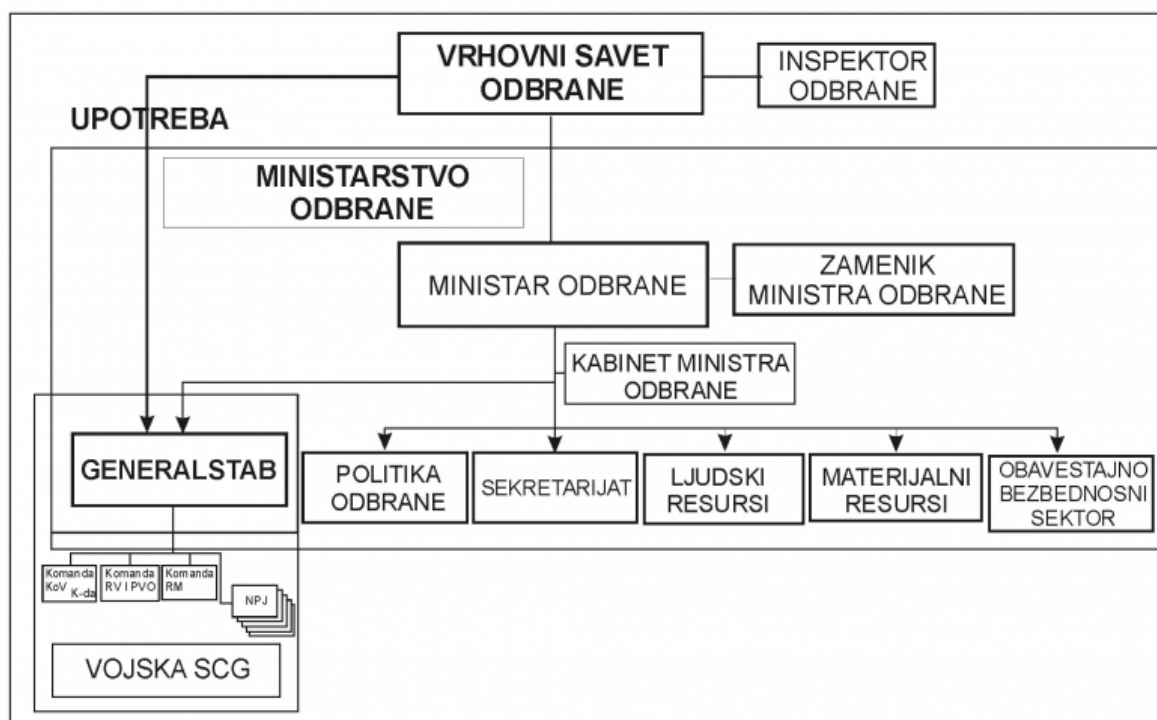
Na svojoj 15. sednici, održanoj 26.05.2004. godine, Vrhovni savet odbrane je usvojio dokumentat «Organizacija Ministarstva odbrane» koji je verifikovan i od strane Saveta ministara, na sednici održanoj 01.06. 2004. godine.

U navedenom dokumentu definisana je nova organizacija funkcija u sistemu odbrane Srbije i Crne Gore, osnovna struktura sistema odbrane Srbije i Crne Gore (Šema br.1) i nova organizaciona struktura Ministarstva odbrane (Šema br.2):

Trenutno se u Ministarstvu odbrane i Generalštabu realizuju intenzivne aktivnosti na implementaciji usvojenih reformskih i organizacionih rešenja.

Sve analize i procene Generalštaba ukazuju da reforme mogu biti uspešne samo ako se pravilno usklade potrebe i mogućnosti. Naše potrebe nameću bezbednosni izazovi, rizici i pretnje za koje je neophodno imati dovoljne snage. Sa druge strane najznačajnije ograničenje je materijalni faktor koji presudno utiče na zahteve reforme.

Šema br.1

Šema br.2

